

numismatisk rapport 153

Meddelelser fra Dansk Numismatisk Forening

**Meybusch-mønterne 1693 København – hvorfor så
forskelligartede nominaler?**

Minderne om mine kontakter til danske numismatikere

Januar 2022

Dansk Vestindien
Christian IX, 50 Francs/10 Daler 1904
Hammerslag: 75.000 kr.

Danmark, Christian X
Fortjenstmedalje
Hammerslag: 100.000 kr.

Norge, Christian IV
Speciedaler 1628
Hammerslag: 48.000 kr.

Danmark, Frederik II
Speciedaler 1572
Hammerslag: 30.000 kr.

Paul Bergsøes Vej 20B
2600 Glostrup
Tel +45 8818 1111

Søren Frichs Vej 34 D
8230 Åbyhøj
Tel +45 8818 1111

numismatisk rapport

Meddelelser fra Dansk Numismatisk Forening

Ansvarshavende:

Preben Nielsen

Gallionsvej 12. 2.th.

DK-1437 København K

Annoncer:

Birger Bentsen

brevbud@numismatik.dk

Tlf. 55 77 19 66

Grafisk ansvarlig:

Torben Hansen

num-rap@numismatik.dk

Tryk: Dystan & Rosenberg

Annoncepriser (excl. moms og evt. repro):

Side 2, 4 eller Bagsiden kr. 1.600

Helside $\frac{1}{4}$ (126 x 188 mm): kr. 1.400

Halvside $\frac{1}{2}$ (126 x 92 mm): kr. 800

Kvartside $\frac{1}{4}$ (126 x 43 mm): kr. 500

Copyright:

Gengivelse og kopiering af signerede artikler eller dele deraf er kun tilladt med forfatterens skriftlige tilladelse.

Omtale og korte uddrag af artikler og meddelelser er tilladt med kildeangivelser.

Næste nummer:

Ultimo marts 2022

Deadline for bestilte annoncer:

11. marts 2022

ISSN 0105-8126

Indhold

Referat fra Generalforsamlingen i Dansk Numismatisk Forening 2021	4
--	---

Af Sven Aagaard

Meybusch-mønterne 1693 København – hvorfor så forskelligartede nominaler	7
---	---

Af Zenonas Duksa

Minderne om mine kontakter til danske numismatikere og Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet ...	21
--	----

Ny formand i

Dansk Numismatisk Forening	29
-----------------------------------	----

Ny mand i bestyrelsen	29
------------------------------	----

Foreningsmøder i DNF	30
-----------------------------	----

Bestyrelsen i DNF	31
--------------------------	----

Forsidefoto: Karsten Kold

Dansk Numismatisk Forenings møder:

Bethesda

Rømersgade 17, 1362 Kbh K, Israels Plads

Se mere side 30 og 31

numismatik.dk

Referat fra Generalforsamlingen i Dansk Numismatisk Forening 2021

Af Preben Nielsen

Årets generalforsamling blev afholdt lørdag den 30. oktober klokken 17:30 i Bethesda.

Formanden indledte med at byde velkommen. Der var fremmødt 36 deltagere.

1. Valg af dirigent

Bestyrelsen foreslog Steen Jakobsen som dirigent. Forslaget blev vedtaget med bifald og uden modkandidater. Dirigenten takkede for valget og konstaterede at generalforsamlingen var lovligt indvarslet i henhold til lovene og dermed beslutningsdygtig. Ligeledes blev den udsendte dagsorden godkendt. Derefter overlod dirigenten ordet til formanden for formandens beretning.

2. Formandens beretning

Beretningen er trykt i Numismatisk Rapport 151, som var udsendt til medlemmerne inden mødet, hvorfor formanden henviste til denne. Han tilføjede at foreningen tidligere på dagen havde holdt en reception for at markere udgivelsen af John Pedersens bog: "Nordiske kunstmedaljer, Mesterværker i bronze og sølv udgivet af Forlaget Anders Nyborg A/S".

Foreningen oplever for øjeblikket en pæn tilgang af nye medlemmer. Heraf er godt halvdelen web-medlemmer.

Formanden fortalte at bestyrelsesmedlem Lars Christensen har været fraværende gennem lang tid pga. sygdom – han er i bedring.

Året har været præget af Covid-19. Medlemsbladet og NNUM er udkommet som normalt og alle auktioner gennemført – de fleste som brevbudsauktioner, hvor vi har haft billeder af stort set alle lots. Nu er vi tilbage igen med auktioner i Bethesda. Her har vi oplevet færre fremmødte. Vi opfordrer alle til at møde op og f.eks. tage mønter med, som man kan vise frem eller bytte med hinanden.

Formanden informerede at det udsatte møde i Nordisk Numismatisk Union er planlagt til 13.-15. maj 2022 i Island.

Formanden oplyste at bestyrelsen havde kendskab til at 8 medlemmer var afgået ved døden. Han bad forsamlingen om at rejse sig og ære de afdøde med et minuts stilhed.

Dirigenten spurgte om der var spørgsmål til beretningen.

Foto: Flemming Gaston Brabo

Der var ingen – så dirigenten spurgte om generalforsamlingen kunne godkende formandens beretning. Det kunne forsamlingen og kvitterede med et bifald.

3. Kassereren fremlagde det reviderede regnskab

Dirigenten gav ordet til kassereren for fremlæggelse af det reviderede regnskab. Regnskabet er trykt i Numismatisk Rapport 151 (side 6 og 7). Regnskabet er godkendt og underskrevet af de to revisorer og underskrifterne er forevist for dirigenten.

Kassereren oplyste at vi nu har ca. 420 medlemmer. Heraf er ca. 25% web-medlemmer. Siden opgørelsen er nogle medlemmer, der ikke har betalt kontingent og ikke har reageret på rykkere slettet.

Kassereren knyttede supplerende bemærkninger til nogle af posterne. Regnskabet bærer præg af salg af foreningens mønter og kursregulering på indestående i Norge. Kontoen er efterfølgende lukket. Endvidere er Nordisk Numismatisk Unions møde i Island udskudt til 2022.

Dirigenten spurgte dernæst om der var spørgsmål til kassererens gennemgang af regnskabet. Da det var ikke tilfældet blev regnskabet godkendt.

4. Indkomne forslag

Der var ingen indkomne forslag.

5. Fastsættelse af kontingent 2022 – 2023

Bestyrelsen foreslog uændret kontingent på 350 kr. og 175 kr. for unge under 20 år. For web-medlemmer (medlemmer som får tilsendt Numismatisk Rapport og NNUM via web) 200 kr. og 100 kr. Medlemmer bliver kontingentfri efter 50 års betalt medlemskab.

Forslaget om uændret kontingent blev vedtaget.

6. Valg til bestyrelsen

Preben Nielsen, René Villadsen og Mads Smedman var på valg. Preben Nielsen modtog ikke genvalg, hvorimod René Villadsen og Mads Smedman var villige til at modtage genvalg.

Preben Nielsen sagde tak til alle, der gennem tiden har hjulpet bestyrelsen og været med i bestyrelsen. Nævnte det har været en spændende rejse og har oplevet rigtigt meget som formand, herunder konferencer i SSI og NNU møder mange steder.

Bestyrelsen foreslog Henrik Berndt som nyt bestyrelsesmedlem. Henrik Berndt var ikke mødt op til generalforsamlingen, men bestyrelsen havde inden mødet fået tilsagn om at han ønskede at stille op. Dirigenten spurgte, om der var andre, som ønskede at stille op til bestyrelsen. Det var ikke tilfældet, så Henrik Berndt blev valgt ind i bestyrelsen og René Villadsen og Mads Smedman blev genvalgt.

7. Valg af revisorer

De to revisorer Henrik Jensen og Kim Simonsen var begge villige til genvalg og da der ikke var andre kandidater, blev de begge genvalgt.

8. Eventuelt

Dirigenten spurgte om der var nogen spørgsmål.

Der blev spurgt om hvem der skal være formand efter Preben Nielsen, John Lind svarede det blev afgjort på førstkommende bestyrelsesmøde, hvor bestyrelsen blev konstitueret.

Preben Nielsen fortalte at han forsat vil hjælpe foreningen med bl.a. registrering af bøger på biblioteket, registrering af medaljer samt MøntBørsen.

Der blev spurgt til, om der er en suppleant for Lars Christensen, mens han er

syg. Mads Smedman svarede at vi ikke har en suppleant, men har fordelt opgaverne ud på resten af bestyrelsen indtil videre.

John Pedersen takkede for den store indsats fra især Preben Nielsen og Torben Juul Hansen i forbindelse med udarbejdelse af bogen "Nordiske Kunstmedaljer".

Mogens Skjoldager blev tildelt foreningens æresmedalje for sin store hjælp til bestyrelsen – han var ikke til stede, men vil få den personligt overrakt af et bestyrelsesmedlem

Der var et spørgsmål om hvorfor vi er begyndt at referere til DNFnr. på auktionerne. Det har vi valgt for at få samlerne til at bruge **Møntkataloget.dk**

Der var flere der takkede formanden for mange års venskab og samarbejde.

Forsamlingen udråbte herefter et trefoldig leve for Dansk Numismatisk Forening.

Dirigenten erklærede derefter generalforsamlingen for afsluttet. Formanden takkede sluttelig dirigenten for en god ledelse af generalforsamlingen.

John Lind og Steen Jakobsen

Foto: Flemming Gaston Brabo

Schivemedaljen

I forbindelse med DNFs generalforsamling uddelte Norsk Numismatisk Forenings formand Guttorm Egge foreningens hæderspris Schivemedaljen i sølv til Karsten Kold for bogen om Anton Meybusch som DNF udsendte i 2020.

Schivemedaljen som blev stiftet i 1947, uddeles til amatørnumismatikere som på en eller anden måde har gjort sig bemærket inden for numismatikken.

Sølvmedaljen er kun uddelt fem gange inden 2021 – men netop i år uddeltes den seks gange og de fire priser gik til danskere: Frank Pedersen, Sven Aagaard, Michael Märcher og Karsten Kold – desuden Roberto Delzanno og Stein A. Evensen.

Og, vi må konstatere, at DNF har en betydelig andel i publiceringen af meget af det danske materiale – så vi er stolte på forfatterne og foreningens vegne.

Schive-medaljen er 35 mm og tildeles uden bånd. Modtageren får en miniature i 15 mm med grønt bånd, som bæres på højtidssage i NNF. Medaljen uddeles normalt i sølv og bronze – ingen har endnu modtaget medaljen i guld. Foto: Karsten Kold.

Meybusch-mønterne 1693 København

- hvorfor så forskelligartede nominaler?

Dansk Numismatisk Forenings udgivelse i 2020 af Karsten Kolds smukke bog om mønter og medaljer præget med stempler skåret af den tyskfødte medaljør Anton Meybusch (1645-1702)¹ aktualiserer en nøjere analyse af det mulige formål med udmøntningen af de ejendommeligt mange og ofte stemplidentiske nominaler, der i 1693 fandt sted på Mønten i København.

Som en integreret del af en sådan analyse vil denne artikel også fremlægge en mulig forklaring på udmøntningen i 1693 af brede kroner med afvigende stempler.

Meybusch i København 1692-1702²

Meybusch kom til København i slutningen af 1691 fra en tidligere stilling som medaljør og stempelskærer i Stockholm. Meybusch ansættes til at virke i et i forvejen efter datidens målestok velfungerende møntsted med den tidligere guldsmed Christian Wineke som møntmester frem til 1700, hvor dennes søn af samme navn overtog hvervet.

Meybuschs ansættelse burde derfor i princippet ikke medføre ændringer i Møntens praksis m.h.t. valg af udmøntede nominaler. Meybusch etablerede sig i København med eget værksted til produktion af medaljestempler, hvorimod produktionen af møntstempler af sikkerhedsmæssige grunde må være foregået på selve Mønten. Her har Meybusch følgelig måttet underordne sig Wineke, der nok ikke altid har været lige begejstret for at have en selvbevidst verdensmand som Meybusch ansat som stempelskærer! Meybusch virkede dog i København uden kendte problemer frem til sin død 2. maj 1702.

Øvrige stempelskærere i København 1691-1692

Fra 1690 og frem til Meybuschs ansættelse i slutningen af 1691 producerede Mønten i København et større sortiment af kronemønt, som – udover kroner og multiple ditto (fig. 1)³ – omfattede forskellige 2 og 1 marker.

På Mønten fortsatte den i dag ukendte stempelskærer sin virksomhed et stykke ind i 1692 bl.a. med at skære stempler til forskellig kronemønt (Aagaard T59, T64 & T69, H. 90C, 93B

Af Sven Aagaard

1. Kold 2020.

2. Det mulige forløb op til ansættelsen af Meybusch planlægges analyseret i en senere publikation med beskrivelse. Aagaard, upubliceret undersøgelse af udmøntningerne af københavnske "Meybusch-mønter" 1693-1699.

3. Aagaard 1998.

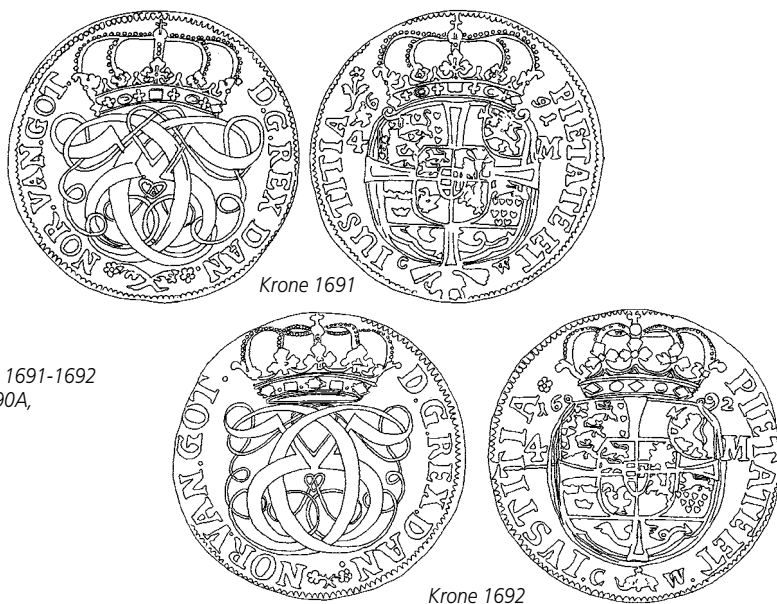

Fig. 1. Eksempler på
Københavnske kroner 1691-1692
(Aagaard T58-59, H. 90A,
Sieg 46.1).

& 95C, Sieg 90A & 90C)⁴, hvorefter Meybusch synes at have overtaget hvervet som den eneste stempelskærer. Fra 1693 og 1696 kendes dog enkelte dukater (H. 31C, Sieg 104.3), hvis stempler – bedømt ud fra stilen – må være skåret af en eller flere andre stempelskærere.

Sammen med ældre kronemønt, som fortsat cirkulerede i omsætningen, stod Danmark og Norge således ikke i 1693 med et akut behov for ny kronemønt, hvorimod der i Slesvig manglede lokal kronemønt, hvorfor udmøntningen heraf på Mønten i Glückstadt så småt blev genoptaget i 1692 og kraftigt udvidet i 1693⁵. På den baggrund forekommer den meget alsidige udmøntning i København især i 1693 bl.a. af kronemønt besynderlig og kalder på en nærmere forklaring.

Reskript af 31. december 1692: Kun kronemønt og skillingsmønt – ændret søvlødighed

Med reskript af 31. december 1692⁶ stilet til Kammerkollegiet blev det bestemt *“at alene disse efterskrefne Sorter Courant Münt, paa alle voris Münter hereffter skal myntis, Nemlig, Danske Croner, Danske Marck Stykker, Danske Toe-Skillings Stycker og Halfve Danske Skillinger”*⁷.

I samme forordning fastlægges lødigheden og udseendet af de planlagte fire sorter af mønter. For 1 marker blev det således præciseret: *“Paa dend anden Side af Marckstykkerne jnden for Vo-*

ris Kongelig Titul skal stemples disse ord: 1 MARK DANSKE", hvilket dog ikke blev respekteret, idet Meybusch kun anvendte forkortelsen 1 M, ligesom andre markstykker fra 1693 blev udmøntet uden værdiangivelse.

Meybusch-mønter 1693-1696, 1699

De udmøntede nominaler fremgår af tabel 1, der også viser, at flere nominaler mod sædvanen blev udmøntet med forskellig diameter. Ydermere blev samme stempel-par i mange tilfælde genbrugt til forskellige nominaler⁸, ligesom der ikke blev skåret selvstændige stempler til guldmønt.

Størrelsesmæssigt fordeler mønterne i 1693-1694 sig i fire grupper med diameteren 35 mm, 25 mm, 19 mm og 16 mm (tabel 1). Nominaler større end 8 skillinge – og med enkelte 1 mark som undtagelse – var uden værdiangivelse.

Endelig er samme nominal f.eks. 2 markér i 1693 udmøntet med to forskellige diametre, hvilket umiddelbart virker uhensigtsmæssigt, da det ikke just har været fremmende for mønternes praktiske anvendelse. Brugeren har således været henvist til at gætte sig til nominalen alene ud fra mønternes vægt.

4. I 1692 blev der til kroner således anvendt 12 forside- og 11 bagsidestempler, mens der til 2 og 1 markér kun blev skåret i alt seks nye stempler, hvilket lå lidt under stempeforbruget i 1691, Aagaard 1998, s. 102.

5. Aagaard, upubliceret undersøgelse.

6. Märcher 2012, s. 142. Kold 2020 anfører s. 289 ikke helt samme tekst, men dog samme indhold.

7. Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at den efterfølgende udmøntning i København ikke fuldt respekterede reskriptet, idet Meybusch som nævnt både slog multiple kroner og 2 markér, men antagelig har udmøntningen af disse nominaler blot været underforstået i reskriptets ordlyd. Man bemærker også, at guldmønt slet ikke nævnes.

8. Dette forhold er overordnet noteret af Hede, Hede 1978 s. 68, mens Kold ikke refererer til specifikke stempler.

Fig. 2. Det normale møntbillede på stempler af Meybusch-mønter. De respektive nominalers fordeling på årgange fremgår af tabel 1. Specialstempler anvendt til brede kroner i 1693 er vist fig. 3.

Nominal	1693	1694	1695	1696	1699
10 dukat	35 mm			35 mm	
3 dukat		16 mm			
2 dukat	19 mm, 25 mm	16 mm		16 mm	
1 dukat	19 mm	16 mm		16 mm	
½ dukat		16 mm		16 mm	
¼ dukat		16 mm			
6 krone	35 mm				
4 krone	35 mm				
3 krone	35 mm	35 mm	35 mm	35 mm	
2 krone	25 mm, 35 mm	35 mm	35 mm	25 mm, 35 mm	
1 krone	25 mm, 35 mm	35 mm	35 mm	25 mm, 35 mm	35 mm
2 mark	19 mm, 25 mm			25 mm	
1 mark	19 mm, 25 mm	25 mm		25 mm	
8 skilling	19 mm		21,4 mm ⁹		
4 skilling ¹⁰				17 mm, 19 mm	
2 skilling	16 mm				
½ skilling kobber	19 mm	19 mm	19 mm	19 mm	

Tabel 1. Oversigt over nominaler af Meybusch-mønter 1693-1696, 1699 med angivelse af deres diameter.

Mønternes udseende

Ensartet møntbillede

Meybusch introducerede i 1693 et betydeligt forenklet møntbillede for cirkulationsmønt i forhold til, hvad der f.eks. var gældende for kronemønter op til sin ansættelse (jf. fig. 1 sammenholdt med fig. 2). Overordnet repræsenterede Meybuschs møntserie 1693-1696, 1699 et kunstnerisk løft med et vellykket – men utvivlsomt også forskønnet – portræt¹¹ af Christian V på mønternes forside, og en smukt udformet og ikke for stor kongekrone på mønternes bagside.

Med undtagelse af fem specialstempler anvendt til brede kroner 1693 (se fig. 3), fremviser møntbilledet en enkelhed og konstans, der blev opnået ved at anvende billedpunslers til fremstillingen både af kongeportrættet og kongekronen¹², hvilket har forkortet tidsforbruget til arbejdet. Efterfølgende er især kongens lokkeparyk eftergraveret, hvorfor portrættet på de respektive nominaler ikke er ens.

Den tidsmæssige anvendelse og mulige funktion af de førnævnte fem specialstempler vil blive nærmere vurderet i det følgende i tilknytning til et bud på de mange nominaler udmøntet i 1693.

Markedsføring af kongen

Hvor portrætter af Christian IV, men også i et vist omfang af

Frederik III, findes udbredt på københavnsk cirkulationsmønt, er portrætfremstillinger af Christian V på cirkulationsmønt fraværende indtil 1680 med udgivelsen af den særprægede såkaldte piedestalkrone (Aagaard T26-27, Hede 78), der sammen med den tykke krone med kongen i helfigur (Aagaard T24, Hede 76) formentlig var særmønter udgivet i anledning af kongens 10-års regeringsjubilæum.

Tilsvarende kan gælde de såkaldte bondedrengmønter¹³ fra 1690 (Aagaard T49-50, Hede 88-89), der 10 år senere udgives både som krone og 2 mark. Disse særmønters nuværende hyp-pighed gør det dog sandsynligt, at de var tiltænkt omsætningen, og ikke blot uddeltes til øvrighedspersoner i forbindelse med de nævnte regeringsjubilæer.

Kongens portræt havde tidligere kun figureret på et større antal guldmønter og få speciedalere, men dem så den brede befolkning aldrig.

Dette ukendskab til regentens udseende ændrede Meybusch radikalt ved den aktuelle møntserie, hvilket repræsenterede en massiv "markedsføring" af kongen over for befolkningen.

Standardiserede og genkendelige mønter

Mønter skulle i almindelighed være (rimeligt) standardiserede og dermed genkendelige for brugerne. Optræder der i møntrækker afvigelse herfra, peger det derfor på alternative anvendelser af mønterne (se nedenfor om specialstempler). Det kunne være som gaver eller hæderstegn, hvor omsætningsværdien var af mindre betydning eller helt underordnet. Eller blot som forslag fra Møntens side på et møntmotiv, hvor mønter i så fald betegnes som prøvemønter.

Fra både Frederik III's og Christian V's regeringstid kendes flere eksempler på prøvemønter af kroner, der udmærker sig ved at være finere skåret og/eller have et mere kunstnerisk udformet motiv¹⁴. Møntstedet synes herigennem at ville dokumentere stempelskærerens færdigheder.

Normalt udløste prøvemønter dog krav om forenklinger af motivet, der efterfølgende anvendtes til en længere mønt-række. Afgørende er det dog, at prøvemønters møntbillede har et element af realisme, således at stemplerne principielt kunne være anvendt i produktionen.

Specialstempler anvendt til brede kroner i 1693

Som tidligere nævnt optræder der i udmøntningen af brede kroner 1693 i alt fem afvigende stempler, som i det følgende betegnes specialstempler¹⁵.

9. Cirkulationsmønt udmøntet for 50.000 rigsdaler = 600.000 stykker, Märcher 2012, s. 144.

10. Begge mønter opfattes som prøvemønter, Märcher 2011.

11. Den 3. september 1692 betales Meybusch 80 rigsdaler "for it støcke pusserit i vox, som kom paa kunstkammerit", Marquard 1918, s. 417. Det kan være den første vokspoussering fra Meybuschs hånd af kongens kontrafej, som denne synes at have fundet tilfredsstillende som forlæg for de senere portrætbærende stempler.

12. Aagaard, 2010, s. 15. Kold hævder ukorrekt, at Meybusch anvendte patricer (= helpunsler) til fremstilling af stemplerne til de aktuelle mønter, Kold 2020, s. 89.

13. Bondedrengbetegnelsen er en fejlforklaring af kongens dragt, der er en junkeruniform med et harniskklædt ærme.

14. Eksempler herpå er kronerne 1684, Aagaard T32 og T34-35 og kronen 1691, T57. Kronerne T34-T35 har en større diameter end normalmønter og stempelkobler således ikke til disse.

15. Heraf er kun de tre registreret af Kold (Kold 128-130).

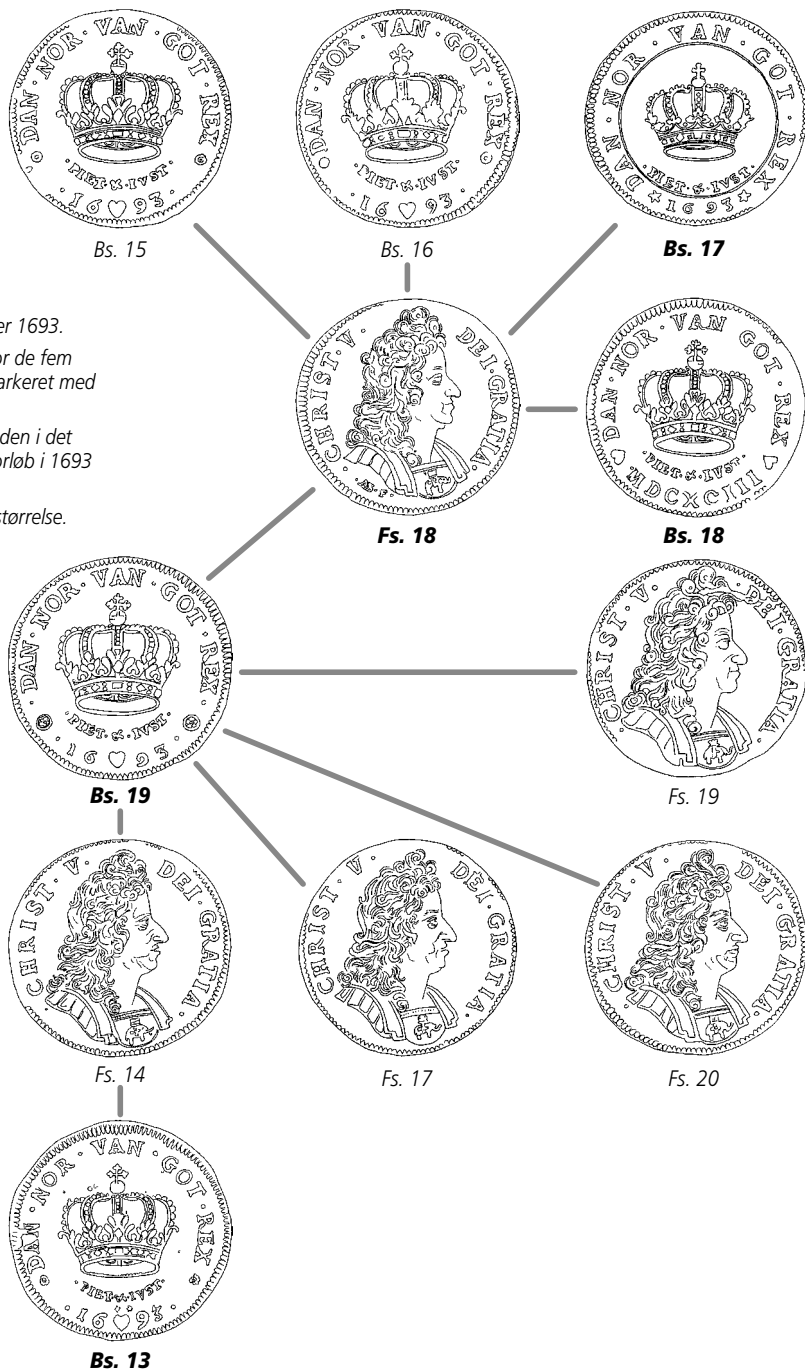

Fig. 3. Brede kroner 1693.

Koblingsforløbet for de fem specialtempler (markeret med fed skrift).

Stemplernes optræden i det samlede koblingsforløb i 1693 fremgår af fig. 4.

Formindsket møntstørrelse.

Specialstemplerne udmærker sig ved følgende karakterer:

Fs. 18: normalstempel med AMB F under portrættet.

Bs. 13: 2 små stjerner over møntmærket.

Bs. 17: ring omkring en mindre krone med bl.a. et afvigende kronebånd. Stjerner omkring årstallet og uden møntmærke.

Bs. 18: årstal skrevet med romertal omgivet af 2 hjerter i stedet for korrekt 1 hjerte for Mønten i København.

Bs. 19: store, sammensatte rosetter i stedet for små rosetter omkring årstallet.

Udmøntningsforløb for brede kronemønter 1693

På fig. 4 er vist det fundne udmøntningsforløb for brede kronemønter 1693 frem til overgangen til 1694.

Stemplerne indpasning i det overordnede koblingsforløb er baseret på en *stempelundersøgelse* ved brug af mikroskop-tegnemetoden¹⁶ af 675 eksemplarer eksklusive gengangere¹⁷ fra 1693-1694. Som afslutning på undersøgelsen har Bruun Rasmussen Kunstauktioner A/S v/Michael Märcher fremsendt fotos af et stort antal solgte eksemplarer af brede kronemønter, som jeg ikke tidligere havde undersøgt. Da disse mange eksemplarer kun fremviste yderst få nye stempler/stempelkombinationer, må det samlede studiemateriale anses for at efterlade et næsten komplet billede af de faktiske udmøntninger og Møntens brug af prægestempler.

16. Aagaard 1984, Aagaard & Märcher 2015.

17. En opgørelse af det eksakte antal undersøgte mønter vil fremgå af en planlagt publikation, se note 2, Aagaard, upubliceret undersøgelse.

Fig. 4. Udmøntningsforløb for brede Meybusch-kronemønter 1693 (Kold 126a-130, H. 37, H. 99-103).

På skemaet er markeret, hvor de fem specialstempler vist fig. 3 indgår i koblingsforløbet.

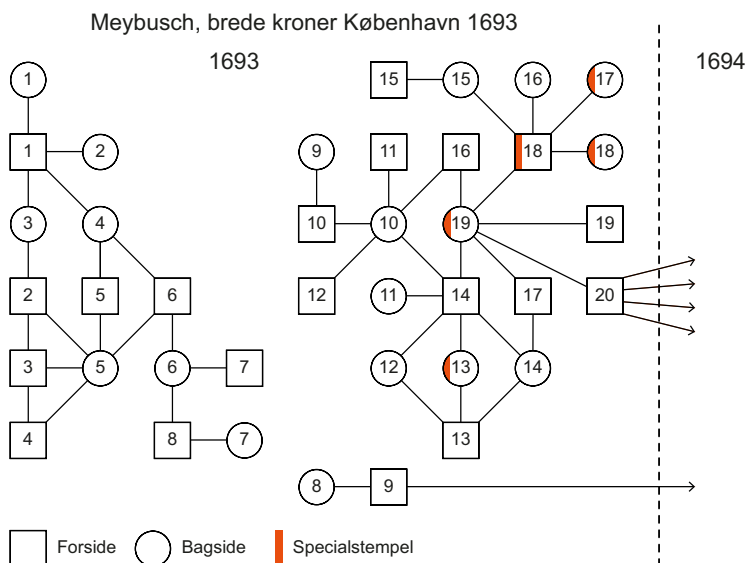

Fig. 5. Fs. 20 anvendt både i 1693 og 1694.

18. Aagaard 2003.

19. Aagaard 1995.

20. På danske mønter fra 1600-tallet kendes kun få stempler med stempelskærerinitialer bl.a. speciedaleren 1645 fra Glückstadt (H. 163C) og den norske 2 dukat uden år fra Frederik III (Aagaard T7, H. 39 under København, NMD 5A). Først under Frederik V vinder denne praksis indpas også på skillingmønt.

21. Det afsluttende F står for det latinske *Fecit* = "gjorde det", hvilket normalt blev brugt og accepteret på medaljer. Meybusch satte så afgjort ikke sit lys under en skæppe! Ydermere undlod Meybusch også på bagsidestemplet med ring omkring kongekronen at indsætte møntmester Christian Winekes møntmærke hjertet, hvilket Kold sikkert korrekt tolker derhen, at Meybusch dermed ønskede at demonstrere, at ingen var over og ingen ved siden af ham, Kold 2020, s. 190.

Stemplernes indbyrdes tidsmæssige anvendelse er ikke fastlagt, da det ikke har været muligt at gennemføre stempelrevneanalyser¹⁸.

Ud fra erfaringen fra stempel anvendelsen indenfor andre grupper af danske kronemønter fra 1600-tallet¹⁹ ville man umiddelbart forvente, at specialstemplerne er anvendt i starten af udmøntningen måske som en slags "magtdemonstration" fra Meybuschs side, der – i modstrid med sædvanen for cirkulationsmønt²⁰ – tilmed anbragte sine initialer AMB F²¹ under kongens portræt på et ellers ordinært forsidestempel (Fs. 18).

Et sådant produktionsforløb modbevises imidlertid af stemplernes koblingsforløb, idet det normalt udseende forsidestempel (Fs. 20) (fig. 5), der anvendes i kombination med specialstemplet (Bs.19) med store rosetter omkring årstallet, efterfølgende i stort omfang genbruges i 1694. Koblingsforløbet dokumenterer således, at specialstemplerne – mod forventning – er anvendt i slutningen og ikke i begyndelsen af 1693.

Imod dette taler imidlertid anvendelsen af tre forside-stempler i umiddelbar tilknytning til specialstemplerne, som alle fremviser mere eller mindre kraftige stempelrevner igennem kongens paryk eller ansigt (fig. 6). Disse revner antyder problemer med prægningen, som er forventelige i *begyndelsen* af udmøntningen. Ejendommeligt er det i øvrigt, at de skadede stempler overhovedet er anvendt, idet de efterlader en skæmmende fremstilling af kongen.

Fastholdes forestillingen om, at specialstemplerne er de først anvendte stempler, forudsætter det imidlertid, at forsidestemplet Fs. 20 (fig. 5) – efter at være brugt sammen med specialstemplet (Bs. 19) – er henlagt frem til starten af 1694, for dér at blive genbrugt i kombination med flere bagsidestempler fra 1694. Et så besynderligt og kringlet handlingsforløb virker meget lidt sandsynligt.

Denne konstatering betyder derfor, at den løse stempelskæde²² fra 1693 bestående af otte forside- og syv bagsidestempler – vist til venstre i koblingsskemaet – må antages at være de først producerede brede kronemønter i 1693. Efter en tilsyneladende pause i udmøntningen efterfølges disse mønter af endnu en række "normale kroner", hvoraf seks forsidestempler i slutningen af 1693 som nævnt også bruges sammen med specialstemplerne.

Fs. 15

Fs. 16

Fs. 19

Endelig må det præciseres, at koblingsskemaet først er konstrueret, da stempelundersøgelsen var afsluttet. Specialstempelpernes sene anvendelse i 1693 var derfor også en overraskelse for denne artikels forfatter.

De resulterende kroner med specialstemples tolker Kold fejlagtigt som værende prøvemønter²³, hvilket kan afvises alene med henvisning til deres tidsmæssige optræden i koblingsskemaet. Ydermere kan det særprægede bagsidestempel med årstallet skrevet i romertal, der til overflod er omgivet af to hjerter og ikke kun det normalt ene hjerte som Winekes møntmærke, heller ikke tænkes anvendt som et cirkulationsstempel. Tilsvarende gælder forsidestemplet med Meybuschs initialer under portrættet af kongen, som var en praksis, der ellers normalt kun blev accepteret for medaljestemples.

Bemærkelsesværdig er også den isolerede stempelkombination 93-9/93-8, hvor forsidestemplet er genbrugt i 1694, og som bedømt ud fra antallet af bevarede eksemplarer fra 1693²⁴ må være produceret i stort antal, ligesom stempelkombinationen kendes som et i dag unikt guldaflslag af vægt som 10 dukater (Kold 126a, H. 37). Guldaflslaget kan tænkes skænket til kongen, hvilket tilsyneladende er sket i slutningen af 1693.

Markering af "Møntforbedringen" 1693?

Med det tidligere nævnte røskript af 31. december 1692 gik man i kongeriget også bort fra speciedaleren²⁵ som møntfod, hvilket både af Galster og Kold menes at være anledningen til udgivelsen i 1693 af to mindemedaljer (fig. 7) skåret af Meybusch til markering af den såkaldte Møntforbedring. Kold skriver endda, at der var tale om en *"skelsættende reform dikteret af Christian V"*, hvorimod Galster dog skriver: *"Om man yderligere har indført tekniske Forbedringer med Hensyn til Prægmaskiner af Meybuschs Opfindelse, vides ikke"*.²⁶

Frem til 1693 var en speciedaler en regnemønt, da speciedalere var så sjældne i omsætningen, at de i praksis ikke kunne

Fig. 6. Forsidestemples til brede kroner 1693 med stempelrevner.

22. Orienteringen heraf er uvis og vil teoretisk kun kunne fastlægges ved stempelrevneanalyser, som formentlig kun vil kunne gennemføres på mønter og/eller skarpe fotos, jf. Aagaard 2003. Stempelnumrene afspejler således ikke den faktiske kronologi, men er blot indsat for overskuelighedens skyld.

23. Kold 2020, s. 189-191. Kold fremfører ingen forklaring på, hvad han forstår ved en prøvemønt.

24. Stempelkombinationen fra 1693 er kendt i mindst 25 eksemplarer, Aagaard, upubliceret undersøgelse.

25. Ejendommeligt nok blev bestemmelsen ikke respekteret i Norge, hvor Mønten i Kongsberg fra 1693-1696 udmøntede - bedømt ud fra antallet af anvendte stemples - betydelige mængder speciedalere, de såkaldte randskriftspecier, Aagaard 1989.

26. Galster 1936, s. 106.

Fig. 7. Medaljer 1693 til markering af Møntforbedringen (Kold 80-81, Galster 165)²⁷

Foto: Karsten Kold

skaffes. Dette dilemma indebar, at gældsposter i speciedalere måtte betales/afdrages i mindre nominaler mod et variabelt til-læg kaldet opgæld. Reskriptet fjernede dette problem, hvilket utvivlsomt har været modtaget i befolkningen med lettelse. Kolds vurdering af, at reskriptet var en skelsættende reform, er derfor korrekt.

Spørgsmålet er imidlertid, om denne finansielle teknikalitet nu også var eneårsag til udstedelsen i 1693 af de 2 mindemedaljer for “Møntforbedringen” (fig. 7), eller om der i begrebet ikke lå mere generelle forbedringer af møntvæsenet. På Mønten i København kan der således med ansættelsen af Meybusch meget vel være sket et teknisk løft i form af installering af nyt (præge-)materiel, der i 1693 muliggjorde udmøntningen af de mange forskellige nominaler med grundlæggende samme præg, der efter tilsyneladende flere indledende forsøg i 1691-1692²⁸ promoverede kongen på værdig vis.

Dertil skal lægges det tekniske løft af Mønten i Kongsberg tilbage i 1688 med indførelse af maskinprægning samt ikke mindst, at kroneudmøntningen i Glückstadt – efter næsten 10 års stilstand – blev genoptaget i slutningen af 1692 ligeledes med brug af maskinprægning i stedet for tidligere gammeldags hammerprægning²⁹. I 1693 var møntvæsenet i hele kongeriget således teknisk på fuld omgangshøjde.

De to medaljer for “Møntforbedringen” udgivet i 1693 kan derfor meget vel være en markering af et *samlet løft af rigets møntvæsen*, der samme år yderligere blev markeret ved udgi-

velse af særmønter bl.a. i form af de beskrevne brede kroner med specialstempler. En sådan anvendelse af disse som en slags medaljer forklarer tillige forsidestemplet med Meybuschs initialer og det utraditionelle bagsidestempel med romertal, der aldrig ville være anvendt på en cirkulationsmønt. Som funktionelle medaljer er kronerne med initialer derimod anderledes legitime, og måske blot en officielt accepteret markering af Meybuschs samlede indsats. At stemplet efterfølgende er anvendt i kombination med ordinære bagsidestempler, må derimod blot tilskrives en fejl fra Møntens side.

Afgørende er også, at specialmønterne efter alt at dømme først fremstilles i slutningen i 1693, hvor Mønten tydeligvis forinden har udmøntet en større mængde normale brede kroner inklusive mange multiple ditto under anvendelse af (mindst) 39 prægestempler (se fig. 4).

Ved en eventuel festligholdelse af Møntforbedringen i 1693 kan mange af de afvigende og i dag sjældne mønttyper inklusive diverse nominaler af guldmønt tilsvarende tænkes uddelt bl.a. som gaver til fremmødte øvrighedspersoner.

Under alle omstændigheder må det fastslås, at de mange forskelligartede nominaler, der blev udmøntet i København i 1693, langt fra alle kan have været tiltænkt omsætningen, hvorfor deres udmøntning kalder på en alternativ forklaring, hvilken hermed er givet.

Efterspørgsel på multiple brede kroner

Sammen med de første "normale" brede kroner er der i 1693 som vist tabel 1 produceret brede multiple kroner med værdierne 2, 3, 4 og 6 kroner. Mønterne udmøntes i 1693 overvejende i starten af udmøntningen, og sidst i 1693 kendes kun to stempelkombinationer – en 2 krone og den i dag unikke 6 krone. 2 kronen er endog slået med specialstemplet 93-13 som bagsidestempel.

Ideen med brede multiple kroner fanger dog tydeligvis an og fortsætter til og med 1696, så disse vægtige mønter er ikke – som fejlagtigt postuleret af Kold – prøvemønter³⁰. Samlet er der således foreløbig registreret 21 forskellige multiple brede kroner fordelt med 10 i 1693, 7 i 1694, samt 2 både i 1695 og 1696³¹, hvilket med al tydelighed indikerer et konstant behov i datidens samfund for disse vægtige mønter.

Multiple brede kroner, som i dag alle er store sjældenheder, har i samtiden måske primært været brugt til større kontante betalinger, og er – som følge af deres høje sølvværdi – efterfølgende generelt omsmeltet og derfor kun bevaret i ringe antal³².

27. Tak til Karsten Kold for brug af hans fine fotos. Galster omtaler i øvrigt ikke den lille medalje.

28. Aagaard, upubliceret undersøgelse.

29. Ibid.

30. Kold 2020, s. 186, beskrivelse af 6 kronen 1693 (Kold 126b), hvor det hævdes, at denne og alle øvrige brede 2-4 kroner 1693-1696 er prøvemønter.

31. Aagaard, upubliceret undersøgelse

32. De eneste dobbeltkroner fra 1600-tallet, som er almindelige i dag, er dobbeltkronerne 1675 (Aagaard T13-T16, Hede 72), som må antages ikke at have haft en primær funktion som betalingsmidler, Aagaard 2018.

33. En produktion af en tilsvarende "samlerkarakter" kendes for de samtidige randskriftspecier 1694-1696 udmøntet i Kongsberg, hvor enkelte randskrifter anvendt i 1693 sekundært blev presset over eksisterende randskrifter på i forvejen glødede mønter med årstallene 1694-1696, Aagaard 1991.

Eksempler på nominaler 1693.
Foto: Karsten Kold.

En mulig forklaring på deres produktion kan være den, at de lod sig pakke stabelvis i pengeskrin, så eftertælling kunne undgås eller i det mindste hurtigt overstås, hvilket kan have lettet kontrollen med store, kontante betalinger. Det samme kan reelt have været gældende for multiple speciedalere. Som mønter i den normale omsætning virker de multiple brede kroner i lighed med multiple speciedalere derimod rimeligt uhåndterlige.

Dobbeltkroner med en mindre diameter – populært kaldet klump 2 kroner – er også udmøntet i 1693 (Kold 131b, Hede 105, Sieg 25), men de kendes kun med én og samme stempekombination, og har nok mere haft karakter af særmønter slået i forbindelse med markeringen af Møntforbedringen. Udmøntningen heraf genoptages dog i 1696 med ét stempelsæt, der tillige anvendes til en enkeltkrone foruden en 2 mark og 1 mark. Motivet hertil er især uklart for kronen og dobbeltkronen, men måske har udmøntningen blot skullet tilfredsstille kunder/samlere, som ikke i tide havde sikret sig et sæt af disse særprægede mønter fra 1693³³.

2-krone 1693, 35 mm. Kold 126e

8-skilling 1693, 19 mm. Kold 135e

1/2-skilling 1693, 19 mm. Kold 134b

Krone 1693, 25 mm. Kold 131c

Krone 1693, 35 mm, guldaflæg. Kold 126a

Referencer

- Galster, Georg: *Danske og norske Medailler og Jetons ca. 1533 – ca. 1788*, København 1936.
- Hede, Holger: *Danmarks og Norges Mønter 1541-1814-1977*, 3. reviderede udgave, Dansk Numismatisk Forening, København 1978.
- Kold, Karsten: *Anton Meybusch, Kongelig Hofmedaillør, Stockholm - Paris - København*, Dansk Numismatisk Forening 2020.
- Marquard, Emil, *Kongelige Kammerregnskaber fra Frederik III's og Christian V's tid*, Selskabet for udgivelse af kilder til dansk historie, København 1918.
- Märcher, Michael: "Mange munde at mætte – forklaringer på 4 skilling 1696 København", *NNUM* 2011, nr. 4, s. 148-153.
- Märcher, Michael: "Kilder til ansættelsen af Anton Meybusch og 1690'ernes udmøntninger i København", *NNUM* 2012, nr. 4, s. 141-146.
- Sieg, "Sieg's møntkatalog Norden 2014", Sieg's forlag 2013.
- Thesen, Gunnar, *Norges mynter i dansketiden 1449-1814*, Oslo Myntgalleri AS 2015.
- Aagaard, Sven, "Stempelundersøgelse ved anvendelse af stereomikroskop med tegneapparat", *NNUM* 1984, s. 112-115.
- Aagaard, Sven, "Stempelundersøgelse af norske randskriftspecier 1687-1696", *NNUM* 1989, s. 162-177.
- Aagaard, Sven, "Randing og omranding af norske randskriftspecier 1687-1696", *NNUM* 1991, s. 22-28.
- Aagaard, Sven, "Kreativitet og konformitet ved stempelfremstilling", "*numismatisk rapport*" nr. 45, 1995, s. 135-142.
- Aagaard, Sven, "Beskrivelse af Christian V's københavnske kronemønt 1671-92", "*numismatisk rapport*" nr. 56, 1998, s. 55-103.
- Aagaard, Sven, "Kronologi af tidlige Kongsbergkroner 1687 belyst ved stempelrevne-analyse", *NNUM* 2003 nr. 1-2, s. 20-23.
- Aagaard, Sven, "Anton Meybusch som stempelskærer og prægeteknisk fornyer i København under Frederik III (ca. 1665-1669) og Christian V (1691-1699)", *NNUM* 2010 nr. 1, februar 2010, s. 3-23.
- Aagaard, Sven, "Christian V's ryttermønter 1675 - militære hædersgaver?", "*numismatisk rapport*" nr. 136, 2018, s. 9-15.
- Aagaard, Sven & Märcher, Michael, "The Microscope Drawing Tube Method (MDTM) - an Easy and Efficient Way to Make Large Scale Die Studies", *The Numismatic Chronicle* nr. 175, s. 249-262 + plate 28-31, London 2015.

Slå op på DNF's online møntkatalog
med vurderingspriser:

møntkataloget.dk

John Pedersen

NORDISKE KUNSTMEDALJER

Mesterværker i bronze og sølv
udgivet af Forlaget Anders Nyborg A/S

Med mere end 40 anerkendte
danske og udenlandske kunstnere

Kan bestilles på:

numismatik.dk

Kr. 250,-

175,- for medl. af DNF

*Prægtige kunstmedaljer,
smukt fotograferet – flot og
overskueligt præsenteret.*

DANSK
NUMISMATISK
FORENING

Minderne om mine kontakter til danske numismatikere

Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet

I 1967 fik jeg den første kontakt med danske numismatikere, idet jeg dette år ønskede at mødes med overinspektør Otto Mørkholm, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling i København, men det lykkedes ikke. På det tidspunkt arbejdede jeg på det litauiske SSR (nu Historisk-Etnografisk Museum, Nationalmuseet i Litauen) og havde da jeg skrev min afhandling på universitetet i Vilnius, arbejdet med svenske mønter i de Litauenske fund. Jeg havde også kendskab til, hvilke skatte der indeholdt danske mønter.

Med baggrund i det materiale, jeg havde samlet, tænkte jeg, at jeg kunne forberede et foredrag til CIN's Internationale Numismatiske Kongres i København, der afholdes i København fra 28. august til 2. september 1967. Jeg kontaktede Nationalmuseet i København om min hensigt at deltage i kongressen. Selvom der kun var nogle få måneder til kongressens start, kunne min forelæsning stadig medtages i kongresprogrammet, og jeg var den eneste deltager fra Sovjetunionen.

Foredraget skulle holdes den 1. september 1967 kl. 16 i på Nationalmuseet i København. Til min store skuffelse fik jeg på det tidspunkt simpelthen ikke bevilget udrejsetil-ladelse fra Sovjetunionen. Myndighederne var sandsynligvis bange for, at jeg ville blive i det kapitalistiske land.

I sit brev af 29. november 1967 skrev prof. R. Kiersnowski fra Warszawa til mig: "Jeg er meget ked af, at din rejse til København ikke blev til noget, her var virkelig en mulighed for at møde mange forskere fra næsten hele verden". Jeg korresponderede også med forskerne B. Koch, L. Nemeškal, J. Weschke, E. Nathorst-Boos, der står ved siden af mit navn i kongresprogrammet.

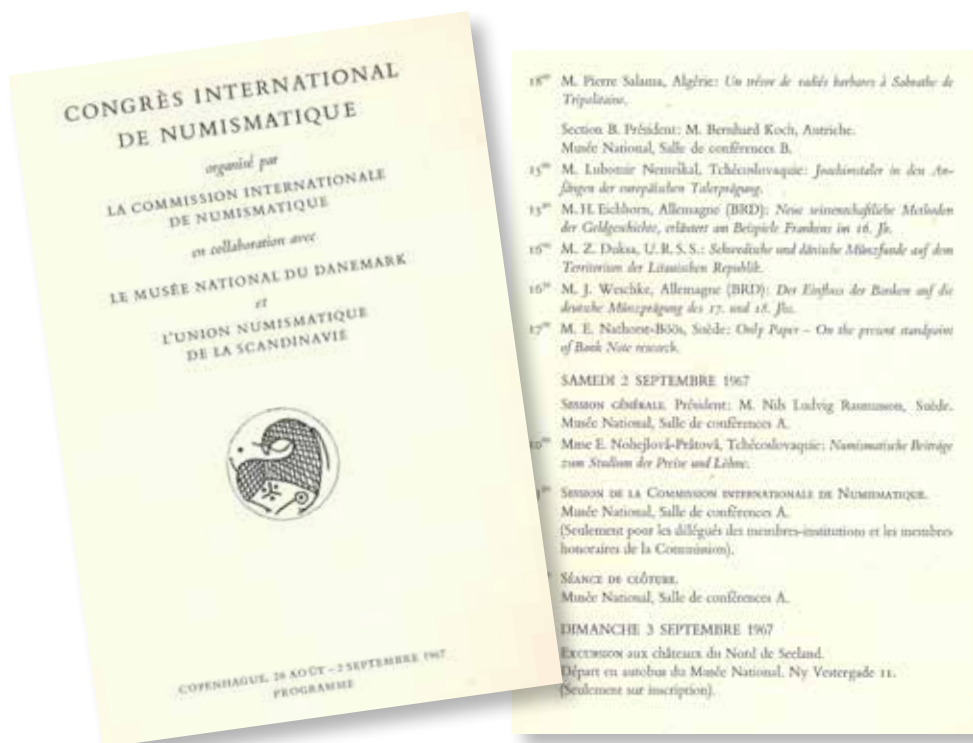
Med hensyn til min deltagelse i kongressen sendte organisationskomiteens sekretær, Otto Mørkholm, et brev til Kulturministeriet i Vilnius og til mig den 30. juni 1967, hvor han skrev at "Kommissionen vil være glad for at byde mig velkommen, så jeg som delegeret kunne deltage i diskussio-

Af Zenonas Duksa

I anledning af at det er 30 år siden Zenonas besøgte København, har han sendt dette indlæg til Numismatisk Rapport.

Zenonas Duksa var fra 1968-1981 leder af den numismatiske afdeling for det historiske og etnografiske museum i Den Sovjetiske Republik Litauen (nu det Nationale Museum i Litauen). Medlem af All-Union Association of Orientalists ved USSR's Videnskabs-Akademii. Forfatter til mere end 130 numismatiske publikationer.

Programmet fra CIN's Internationale Numismatiske Kongres i København 1967. Zenonas Duksa står opført i programmet kl 16.00, men dukkede ikke op.

nen om forskellige numismatiske problemer". Overinspektør Otto Mørkholm sendte derefter også programmet og nyhedsbrevet fra Kongressen og senere i 1967 eller 1968 *CIN Compte Rendu* 15, 1968.

I årene 1969-1973 korresponderede jeg med Otto Mørkholm og vi udvekslede numismatisk litteratur. I et brev af 17. april 1969 skriver han "at vi i dag har sendt dig 1 eksemplar af Holger Hede: Danmarks og Norges Mønter 1541-1814-1963 som udvekslingseksemplar til de bøger, der var udgivet i Sovjetunionen og som Møntsamlingen var interesseret i. Til bytte havde jeg kun bogen *"Numismatika"* Riga, 1968.

Senere sendte jeg ham mit udstillingskatalog *"Senieji Lietuvos pinigai"* (Gamle litauiske Penge) 1970, en udgivelse om russiske mindemedaljer, en udgivelse om postkort (16), en udgivelse om sjældne europæiske mønter fra Eremitagens numismatiske samling, en bog om historisk hjælpevidenskab samt andre udgaver, som han takkede mig for.

Fra 1969 til 1992 korresponderede jeg og udvekslede numismatisk litteratur med Jørgen Steen Jensen fra Den kgl. Mønt og Medaillesamling i København, som jeg mødte i 1991. I et

brev fra 14. april 1971 skrev J.S. Jensen til mig, at han havde modtaget mit brev fra A. Platbarzdis, som jeg havde sendt til Stockholm i februar 1971 med anmodningen om at sende mig "Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad". I brevet skrev han også "På vegne af Otto Mørkholm informerer jeg dig nu om, at sagen er afgjort, og at du i fremtiden vil modtage medlemsbladene".

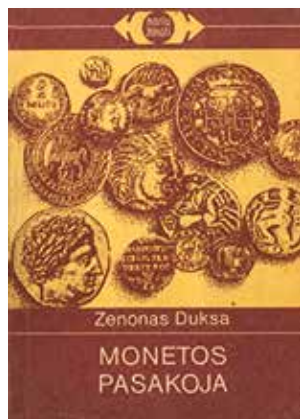
I årenes løb modtog jeg følgende numismatiske udgivelser:

1. G. Galster, *Mønt*, 1973
2. Jørgen Steen Jensen, *Numismatisk opslagsbog*, 1974
3. *Numismatisk-indeks*, 1976
4. H. Hede, *Danmarks og Norges Mønter 1541-1814-1977*, 1978
5. *Historisk årbog fra Roskilde amt 1979* (med dedikation fra forfatteren)
6. K. Bendixen, *Et Myntcabinet til Nytte og Ære*, 1980
7. *Den kongelige Mønt-og Medaille samling 1781-1981*, 1981
8. Hikuin 11. 1985
9. F. Lindahl, *Skattefund, Sølv fra Christian IVs tid*, 1988
10. Anne Kromann Balling 5. august 1936 - 7. marts 1996, *Til Minde*, 1996
11. Specialtryk fra Nationalmuseets Arbejdsmark s. 94-103
12. Do. s. 208-223

For min del sendte jeg disse numismatiske publikationer:

1. *Muziejai ir paminklai* (Museer og monumenter), 1970/
Den indeholder min artikel om seks skatte med mønter fra det 17.-18. århundrede, s. 64-76
2. *Sovetskij kolekcioner* nr. 11, 1974
3. *Valuty stran mira*, 1976
4. A. Kosareva, *Iskusstvo medali*, 1977
5. V. Zvarič, *Numizmatičeskij slovar*, 1980
6. *Lietuvių materialinė kultūra IX-XIII amžiuje II* 1981 (Litauernes materielle kultur i IX-XIII århundreder/ Til denne bog skrev jeg kapitlet "Penge og omløb" s. 83-129
7. Museum of Historic, *Treasures of the UKRSR*, 1984
8. I. Spassky, *Russkije Jefimki*, 1988
9. *Numizmatika i epigrafika* Vol. 15, 1989
10. Z. Duksa, *Monetos pasakoja* (Mønterne fortæller), 1991.
PS. Måske har jeg glemt nogle titler, idet jeg ikke længere husker alt.

Under mit ophold i København i vinteren 1991, besøgte jeg også Nationalmuseet, hvor VII Numismatic Congress fandt

Zenonas Duksas bog *Monetos Pasakoja* – Mønterne fortæller.

sted i 1967. Her mødte jeg Jørgen Steen Jensen og Anne Kromann Balling. Jørgen Steen Jensen forærede mig bogen af H. Hede *"Danmarks og Norges mønter 1541-1814-1977"*, 1978 og to særtryk fra Nationalmuseet Arbejdsmark 1990.

Anne Kromann Balling viste mig de gamle litauiske mønter, der er Den kgl. Mønt- og Medaillesamling. Jeg så blandt disse mønter nogle få sjældne eksemplarer, såsom Sigismund August Taler 1564, Sigismund III halvportugaløser 1621, Johann Kasimir halvdukat 1665 og andre.

Jeg mødte både Jørgen Steen Jensen og Anne Kromann Balling igen i efteråret 1991 i Bruxelles ved den XI Numismatic Congress.

Else Rasmussen sendte mig i 2008 *"Magister Monetæ, (festskrift til Jørgen Steen Jensen)"*, 2007, sin egen bog *"Harald Salomon"* 2002 og *"Medaljeudstillingen"*, Nationalmuseet 1992.

I 2010 modtog jeg en bog fra Michael Andersen *"The Great Numismatic Collection on the Baltic"*, 2005. Alle bøger blev modtaget som gaveeksemplarer.

Andre kontaktpersoner

Mellem 1979-1986 udvekslede jeg breve med redaktør Børge Rønne. Fra ham modtog jeg alle numre (nr. 1-10) af bladet *"Møntsamlernyt"*, der blev udgivet 1977-1979, samt hans Exlibris. Jeg sendte ham også en bog, men jeg har glemt titlen.

I 1979 modtog jeg bogen *"Fra Holbæk Amt"*. 1976 Festskrift til K. G. Kaaber fra museumsinspektør J. L. Østergaard Christensen (Museet for Holbæk og Omegn).

Jeg kom i 1983 i kontakt med Bent Petersen, daværende næstformand for Dansk Numismatisk Forening. I 1985 sendte han mig på anmodning en bog af Georg Galster *"Unionstidens Udmøntninger Danmark og Norge 1397-1540, Sverige 1363-1521"*. Senere sendte han mig nogle numre af "NNUM" og "NR".

Da jeg i 1991 var i København, mødte jeg også mønthandleren Peter Flensborg i hans forretning i Studiestræde 8. Jeg har stadig hans visitkort, som han gav mig. Jeg fik endvidere Frovin Sieg: *Mønter fra Norden samt de baltiske lande*, 1992.

I 2001, måske endnu tidligere, begyndte jeg at korrespondere med formanden for Dansk Numismatisk Forening, Preben Nielsen. Jeg har stadig en løbende korrespondance med ham. Takket være ham har jeg samlet alle numre af *"Numismatisk rapport"*, startende med nr. 43 (1995) og slutter med nr. 148 (2021), heriblandt også jubilæums-publikationen *"Numismatisk rapport"* 1985, nr. 2.

Jeg modtager også løbende nye udgaver af "NNUM" og vil gerne påpege, at han også har sendt mig to bøger: "Ord med Mening Festskrift til Jørgen Steen Jensen" 1998 og "Møntsamlere og Forskere Dansk Numismatisk Forening 1885-1985" af Jørgen Steen Jensen, 1985. Fra Dansk Numismatisk Forening har jeg løbende modtaget de udgivne numre af NNUM og NR, herunder også bladene fra 2021.

I 2003 modtog jeg nogle af de manglende numre af "Numismatisk Rapport" fra Torben Juul Hansen.

Jeg har også et brev fra 2. oktober 2006, som jeg fik fra lektor Erik Christensen i Århus.

Nogle af de bøger, som danske numismatikere har sendt til mig, for eksempel - Holger Hede, G. Galster, Jørgen Steen Jensen, Den kongelige Mønt- og Medaillesamling, refererer jeg til mine publikationer.

Takket være den numismatiske litteratur, jeg har modtaget fra danske numismatikere, lærte jeg en masse nye, interessante og nyttige ting om numismatiske aktiviteter i de skandinaviske lande i Europa.

I år, 2021 er det 30 år siden, jeg sidst besøgte den danske hovedstad København. Efter 1991 har jeg ikke mødt andre danske numismatikere. Jeg korresponderer dog fra tid til anden med enkelte af dem jeg kender.

Jeg vil også gerne nævne, at der blev fundet langt færre danske mønter end svenske i de litauiske skatte. Disse er hovedsageligt mønter fra Christian IV så som 8 Skilling 1606, 1607, 1608 og 1 Mark 1608, 1612-1618. Et enkelt fund indeholdt en Fredrik II 8 skilling fra 1584.

MØNTBØRS PÅ AMAGER

Lørdag 12. februar
Kl. 10.00 - 16.00

Gratis entre

Mønter · Sedler · Køb · Salg · Bytte · Medlemsauktion

Auktionsliste med billeder af mønter: www.anf-mont.dk

DELTAGENDE MØNTHANDLERE:

Roskilde Mønthandel · Lunds Mynthandel
Numismatik Farina · Odense Frimønt · JBJ Coins
Mønthandleren.dk · PalleCoins

**Amagerlands
Numismatiske
Forening**

Skottegårdsskolen
Saltværksvej 63, 2770 Kastруп
Indgang fra Nordmarksvej - gode p-forhold

Auktion - så er det os!

Takket være vort enorme kundegrundlag så har de sidste auktioner givet os rekordpriser for bl.a. mønter, sedler og gode filatelistiske objekter.

Kontakt os for gratis værdivurdering.

SKANFIL
Danmarkas

www.skanfil.dk Skanfil Århus: 41 99 02 99 / arhus@skanfil.no //
Skanfil Fredensborg: 46 56 38 57 / niels@skanfil.no

Guld- og sølvmønter som investering

Spekulant eller bare fornuftig

Dette hæfte vil helt sikkert dele vandene hos mange møntsamlere. Samlere vil ofte kalde dem, der køber 1 unze sølv- og guldmonter for spekulanter. Så simpel er virkeligheden ikke, og det kan man læse om i dette nyttige hæfte, som både viser og fortæller om fordele og ulemper ved at samle og/eller investere i ædelmetal.

I min optik tror jeg ikke, at samlere vil ofre formuer på monter, hvis ikke de troede, at de engang ad åre fik i hvert fald en del og helst mere tilbage af deres 'investering'. Investering er et fy-ord blandt mange møntsamlere, m-e-n har vi ikke alle en snert af Joakim von And i maven?

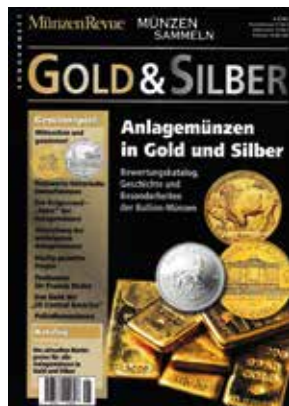
Hæftet fortæller om, hvordan guld- og sølvmønter er brugt i vor del af verden og hvorfor, de har fascineret mennesker til at samle på dem. Det er selvfølgelig fordi, der både ligger en værdi og en masse historie bag. Mange samlere har i dag også taget 1 unze monter til sig, fordi der på de fleste står en værdi, dollar, pund m.fl., selv om metallets værdi slet ikke modsvarer pålydende.

Et særskilt kapitel fortæller guldets historie fra oldtid til nutid, hvor i verden minerne ligger, og hvorfor metallets farve har en så dragende indflydelse på mennesker. Foruden at metallet er smukt/varmt at se på, så er det også sjældent. I 2017 skønnede man, at der i alt i hele verden var ca. 250.000 ton. Ja, det synes højt, men de mange ton kan snildt være i en kasse på 22 meter på hvert led!

I et kapitel bliver der fortalt de syv hyppigste fejl, man gør, når man køber guld. Første punkt er slet ikke købe guld, så har man ikke tabt penge, men heller ikke tjent noget, køb på forkert tidspunkt, køb af små, store og alt for store guldstykker, køb forkerte steder og hvordan man køber små guldmønter.

Det samme gør sig gældende for sølv. Metallet findes både i mønt- og barreform. Her skal man tage sig i agt for, at der kan være lagt moms på købsprisen. Sølvmønter, som har farvemotiver er flotte, men ikke nødvendigvis en god investering, hvis man er tvunget til at sælge – undtagen hvis man kan finde en samler, der er varm på sådanne mønter. Summa sumarum — hvis man vil have gode råd til enten at købe eller holde sig fra at 'investere' i ædelmetaller, så er dette farverige hæfte med bl.a. krugerrandens historie og hævnningen af skatten fra SS Central America interessant læsning.

Af Niels Stampe

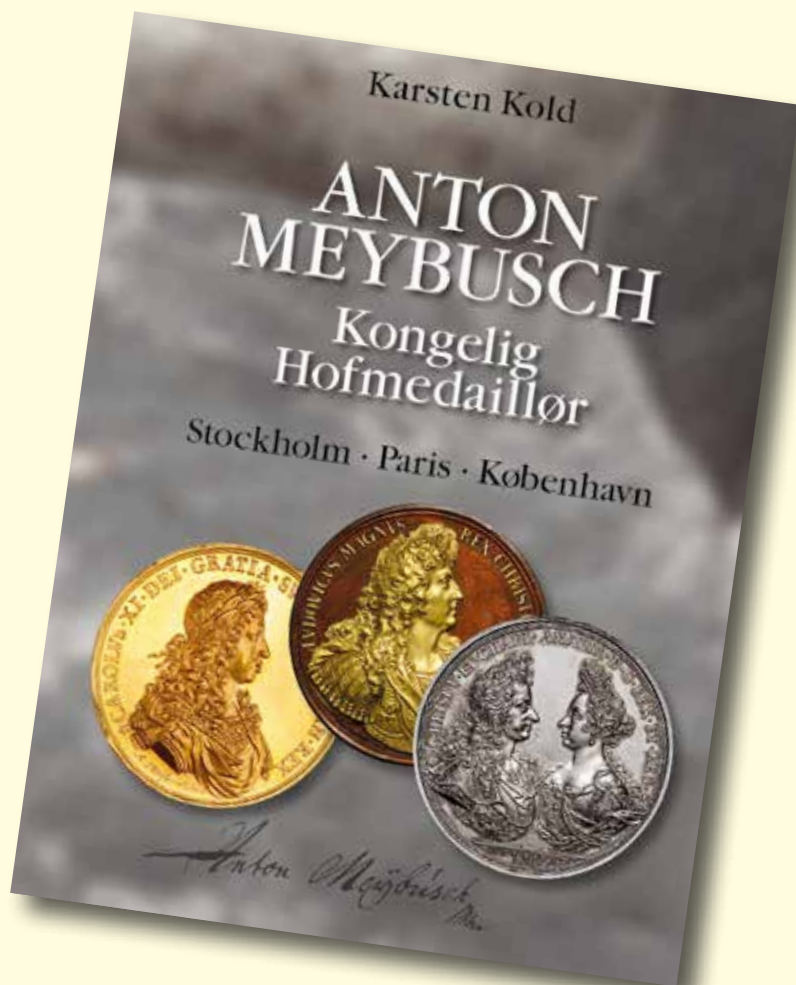
Sonderheft Gold & Silber. Anlagemünzen in Gold und Silber.

2. oplag 2019. Hefte, A4-format, 144 sider, ill. i farver. 12,80 euro.

Battenberg Gietl Verlag,
Postfach 166, D-93122
Regenstauf. info@battenberg-gietl.de.

Danske guldmønter er både samlere- og investeringsmønter

Karsten Kold skriver om
"Kongelig Hofmedaillør" Anton Meybusch' produktion
af mønter og medaljer og ansættelsesforhold i
Stockholm, Paris, København, England og Tyskland.
320 sider – flot og rigt illustreret.

Pris: 375 kr.

For medlemmer af DNF: 300 kr.

Bestilles på: numismatik.dk

**DANSK
NUMISMATISK
FORENING**

MØNTSAMLERFORENINGEN AF 1885

Ny formand i Dansk Numismatisk Forening

Michael Wagner Christiansen er tiltrådt som ny formand i Dansk Numismatisk Forening fra november 2021. Han afløser således Preben Nielsen, som har været formand i foreningen i hele 31 år.

Michael har været medlem af DNF i en del år og trådte ind i bestyrelsen i 2017. Han er 41 år gammel og arbejder som senior projekt-leder i medicinalfirmaet Novo Nordisk. Han er gift og har to børn.

Michael er bredt interesseret i historie og numismatik især antikken og middelalderen, og som så mange af os startede hans interesse for numismatik med at "rode" i en møntsamling:

"Jeg har interesseret mig for historie hele mit liv, og allerede fra barn af nydt at bladre i min morfars møntsamling. Specielt en borgerkrigsmønt fra Erik Menved, og en romersk denar fra kejser Antonius Pius, tiltrak min opmærksomhed og fascination".

Vi håber det bedste for Michael på posten".

Ny mand i bestyrelsen

Henrik Berndt er ny mand i DNFs bestyrelse. Han har været medlem af DNF siden 1996, er 48 år og bor i Taastrup med kone og søn.

Henrik har læst arkæologi på Københavns Universitet og arbejdet på udgravninger i Danmark i en årrække samt på Nationalmuseet og Tøjhusmuseet (nu Krigsmuseet). Han har været ansat i Møntafdelingen hos Bruun Rasmussen Auktioner 2009-18. I de sidste tre år har han været beskæftiget som Business Manager i møntafdelingen hos auktionshuset Spink i London – en stilling, han har valgt at forlade, da det ikke længere er foreneligt med et ordentligt familieliv i Danmark især grundet rejserestriktionerne (Covid19!).

"Jeg har interesseret mig for mønter og medaljer siden barnsben, da min storebror samlede. Jeg fik fingrene i hans Siegs Katalog 1978, som blev studeret sønder og sammen. Min første mønt fra en mønthandel: 1 skilling rigsmønt 1818, købt for 8 kr i Roskilde for mange år siden. Har den stadig, naturligvis.

Udover mønter samler jeg på Lego, Star Wars, tegneserier og plakater – og numismatisk litteratur".

DANSK NUMISMATISK FORENING

Medlemsmøder

Medlemsmøderne med auktioner afholdes onsdage i:

Bethesda

Rømersgade 17, 1362 Kbh K

Auktionseftersyn kl. 18.15 - 19.00

Auktion kl. 19.15

PREBEN NIELSEN TAKKER

Til Dansk Numismatisk Forenings bestyrelse og medlemmer, samt til Den kgl. Mønt- og Medaillesamling.

Jeg takker hermed, for de gaver og mange positive tilkendegivelser jeg modtog i anledning af mit virke som formand i Dansk Numismatisk Forening fra 1991 til 2021.

Tak til alle · Preben Nielsen

DNF medlemsmøder

Onsdag 16. februar

Auktion 577 — Foredrag: *Torben Juul H.:* "Skraiveringsteknikken" i rigsvåbenet på Specien 1839 – men, nu i farver.

Onsdag 16. marts

Auktion 578 — Foredrag: *Thomas Guntzelnick Poulsen:* Mønt og Magt. Hvornår begyndte vi at bruge penge?

Onsdag 20. april

Auktion 579

Fraktionsmøder

Fraktionsmøderne afholdes i foreningens bibliotek:

**Sønder Boulevard 65, Stuen
København V**

MEDALJER

Mandag 21. marts 2022 kl. 18-20

Medaljer af Janis Strupulis

Spisning før mødet, kl. 17.30 kontakt: preben.nielsen@youmail.dk

Dato for mødet i maj måned fastlægges senere.

PENGESEDLER

Møderne er indstillet indtil videre.

Det har ikke været muligt, at finde et medlem, der vil påtage sig ansvaret med at åbne og lukke i forbindelse med møderne.

ANTIK & MIDDELALDER

Onsdag 9. februar – nu med nytårshygge

Onsdag 23. marts – nu med forårshygge
Kl. 19.00. Emner er på vej.

Formand

Michael Wagner Christiansen
60 52 34 81
formand@numismatik.dk

Næstformand

John Lind
20 70 85 78 - til kl. 21.00
webmaster@numismatik.dk

Provinsrepræsentant

Birger Bentsen
20 27 42 73
brevbud@numismatik.dk

Kasserer

Henning Ingemann Larsen
25 33 71 42
kasserer@numismatik.dk
Bankkonto: Den Danske Bank
Reg: 1551 Konto: 3517 556300
MoibillPay: 94 27 50.

Bestyrelsesmedlem

Torben Juul Hansen
32 97 43 93
num-rap@numismatik.dk

Sekretær

Lars Christensen
sekretaer@numismatik.dk

Bestyrelsesmedlem

René Villadsen
40 56 89 06

Bestyrelsesmedlem

Mads Smedman
40 36 16 84

Bestyrelsesmedlem

Henrik Berndt
henrikberndt@hotmail.com

DNF-kalenderen**Februar**

– 1. Tirsdag – Seddel-fraktionen – SB65
16. Onsdag **Auktion 577.**

Marts

– 1. Tirsdag – Seddel-fraktionen – SB65
16. Onsdag **Auktion 578.** Foredrag:
Thomas Guntzelnick Poulsen
21. Mandag Medaljer – SB65
23. Onsdag Antik & Middelalder – SB65

April

– 5. Tirsdag – Seddel-fraktionen – SB65
20. Onsdag **Auktion 579.**

Maj

– 3. Tirsdag – Seddel-fraktionen – SB65
18. Onsdag **Auktion 580.**

VURDERINGSPRISER:

**møntkata
loget.dk**

Brevbud

**Brevbud afgives bedst og
lettest på vores hjemmeside:
numismatik.dk**

Brevbud afgives bedst i god tid,
så er du sikker på at få en kvitering
med dine rigtige bud.

BEMÆRK:
**Der lukkes for budgivning
kl.20.00 dagen før auktionen**

Your Treasures are in Good Hands with us

- Over 35 years of experience and expertise
- More than 10,000 clients worldwide
- Top quality color printed catalogues
- International customer care:
Phone +49 541 9620-20

Yearly 4 internationally recognized
auctions for coins and medals
with remarkable hammer prices!

Profit from our experience of more than 130 successful auctions –
consign your coins and medals! More information: www.kuenker.com

Fritz Rudolf Künker GmbH & Co. KG
Gutenbergstraße 23 · 49076 Osnabrück · Germany
Phone +49 541 9620-20 · Fax +49 541 9620-222
www.kuenker.com · service@kuenker.com
Located in: Berlin, Munich, Osnabrueck

